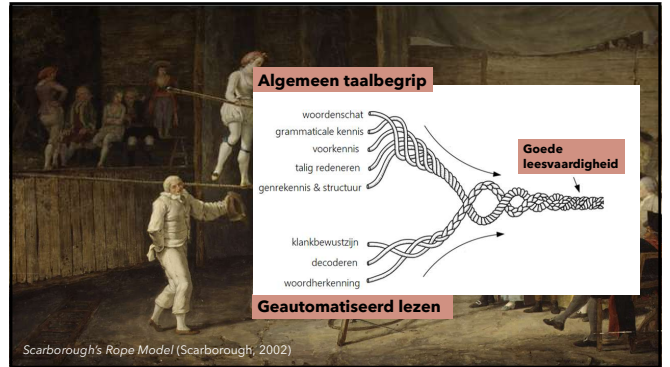

1

2

3

4

Waar gaat dit over?

Bransford & Johnson (1972)

De was doen

De procedure is eigenlijk heel simpel. Eerst groepeer je dingen op basis van hun samenstelling. Natuurlijk kan één stapel soms genoeg zijn, afhankelijk van hoeveel er te doen is. Het is beter niet teveel tegelijk te doen. Het is beter te weinig dan te veel te doen.

5

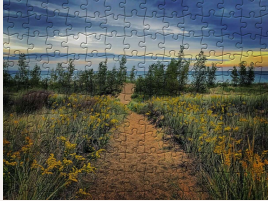
Diep tekstbegrip? Verbanden leggen!

- Informatie-eenheden **binnen** de tekst aan elkaar schakelen (*constructie*)

Help leerlingen de **juiste verbanden** leggen

- Verbanden leggen met kennis **buiten** de tekst in het langetermijngeheugen (*integratie*)

Laat ze **(voor)kennis** systematisch **uitbouwen**

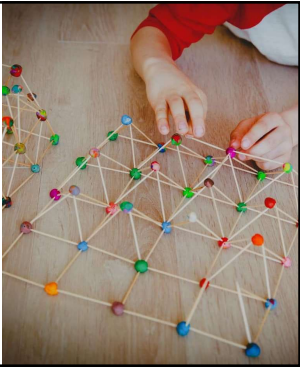

Constructie-Integratie Model (Kintsch, 2013; Kintsch & van Dijk, 1978)

6

de hamvraag:

Hoe leren we leerlingen de juiste verbanden leggen bij het lezen?

7

Demonstratie: Winkelwagenlezer

8

Waarom verdronken er vroeger zoveel vissers?

Op 7 maart 1883 speelde er wrakhout aan op Friese kust. Het waren de resten van een vissersvloot die twee dagen eerder het plaatsje Moddergat had verlaten. In de nacht was er een sterke storm opgestoken. Zeventien schepen vergingen, liefst 83 vissers kwamen om. Ook Urk en het Groningse Zoutkamp verloren die nacht vissers. Zulke rampenachten voor Nederlandse vissers maken we nu niet meer

mee, destijds was verdrinking voor 'onze' vissers nog een reëel risico. Dat kwam deels door de schepen. Zo voer een deel van de vissers in 1883 op platbodems. Die waren praktisch op de vaak ondiepe Waddenzee en hadden, geen havens nodig; dankzij hun platte onderkant trok je ze zo het strand op. Maar daar stond tegenover dat ze bij storm sneller in de problemen kwamen dan schepen met een kiel of zwaard. Maar ook

zeewaardiger schepen gingen die rampnacht in 1883 verloren, want met een stormachtige zee valt niet te spotten. Ook niet op een stevige boot. Door zware stormen (die we tegenwoordig veel beter zien aankomen) zijn de afgelopen eeuwen heel wat vissers verdronken. En dan waren er nog alle-daagse ongelukken waarbij vissers bijvoorbeeld overboord sloegen. Velen van hen konden vroeger niet zwemmen.

- Bekijk de titel en plaatjes. Lees de tekst
- Stel jezelf vragen tijdens het lezen.
- Markeer de belangrijkste informatie.
- Maak een schema bij de tekst

Een paar algemene leesstrategieën

9

Waarom verdronken er vroeger zoveel vissers?

Op 7 maart 1883 speelde er wrakhout aan op Friese kust. Het waren de resten van een vissersvloot die twee dagen eerder het plaatsje Moddergat had verlaten. In de nacht was er een sterke storm opgestoken. Zeventien schepen vergingen, liefst 83 vissers kwamen om. Ook Urk en het Groningse Zoutkamp verloren die nacht vissers. Zulke rampenachten voor Nederlandse vissers maken we nu niet meer

Wrakhout. Spannend zeg. Wat voor schip zou het zijn geweest? Moddergat. Haha, grappige plaatsnaam. Ken ik nog meer zulke plaatsnamen?

zeewaardiger schepen gingen die rampnacht in 1883 verloren, want met een stormachtige zee valt niet te spotten. Ook niet op een stevige boot. Door zware stormen (die we tegenwoordig veel beter zien aankomen) zijn de afgelopen eeuwen heel wat vissers verdronken. En dan waren er nog alle-daagse ongelukken waarbij vissers bijvoorbeeld overboord sloegen. Velen van hen konden vroeger niet zwemmen.

10

GESPREK Winkelwagenlezers?

Wat viel je op aan deze lezer?

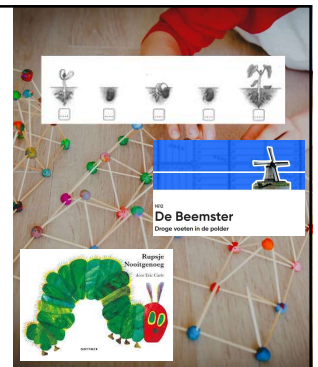
- Informatie wordt verwerkt als een **boodschappenlijstje**: willekeurig en zonder samenhang of hiërarchie
- Leesstrategieën worden **contextblind** ingezet, onvoldoende afgestemd op de structuur en het leesdoel

11

de hamvraag:

Hoe leren we leerlingen om wel de juiste verbanden leggen bij het lezen?

12

De ontkieming begint wanneer de boon water opneemt, vooral door het poortje. Eerst zwellen de zaadlobben op en scheurt de zaadhuid open. Dan begint het kiempje te groeien tot kiemplantje. Na een paar dagen verschijnt er een worteltje dat omlaag groeit op zoek naar water.

In 1607 verlenen de Staten van Holland toestemming om de Beemster droog te leggen. Eerst wordt er een stevige dijk om het meer aangelegd en daar omheen een ringvaart. Daarna begint het leegpompen van het meer met windmolens. In 1612 valt het meer droog.

Op maandag at hij zich door een dikke appel heen. Op dinsdag at hij zich door twee peren heen. Op woensdag door drie pruimen heen (...). Hij bleef twee weken in de cocon zitten. Toen krabbelde hij uit de cocon...

De Beemster
Droge velden in de polder

Reisje
Noodklimmer
door Eric Cuijck

Dezelfde ordening & logische denkrelijen: Talige middelen → Tekststructuur!

13

Tekststructuur?

Het 'skelet van de tekst', oftewel:
de manier waarop ideeën zijn geordend binnen een tekst, en de talige middelen die daarbij gebruikt worden
(naar Pyle et al., 2017)

De Big Five (Meyer, 1975)

- Beschrijving**
- Vergelijking**
- Chronologie**
- Oorzaak-gevolg**
- Probleem-oplossing**

14

Tekststructuur en diep tekstbegrip?

Als je de **tekststructuur** herkent, dan...

- * ...weet je beter wat voor informatie je kunt verwachten (voorspellen)
- * ...zie je duidelijker wat de **hoofdpunten** zijn (en wat details zijn)
- * ...snap je hoe informatie aan elkaar geschakeld is (welke verbanden)
- * ...kun je **leesstrategieën** beter afstemmen op de tekst
- * ...heb je een handvat om ook zelf heldere teksten te schrijven

Bogaerts-Hazenbergh et al., 2021; Hebert et al., 2016; Koolker-den Boer et al., 2023; Pyle et al., 2017; Strong, 2020

15

Waarom verdronken er vroeger zoveel vissers?

Op 7 maart 1883 spoelde er wrakhout aan op Friese kust. Het waren de resten van een vissersvloot die twee dagen eerder het plaatsje Moddergat had verlaten. In de nacht was er een sterke storm opgestoken. Zeventien schepen vergingen, liefst 83 vissers kwamen om. Ook Urk en het Groningse Zoutkamp verloren die nacht vissers. Zulke rampenachten voor Nederlandse vissers maken we nu niet meer mee, destijds was verdrinking voor 'onze' vissers nog een reëel risico. Dat kwam deels door de schepen. Zo voer een deel van de vissers in 1883 op platbodems. Die waren praktisch op de vaak ondiepe Waddenzee en hadden geen havens nodig; dankzij hun platte onderkant trok je ze op strand op. Maar daar stond over dat ze bij storm sneller problemen kwamen dan schepen met een kiel of zwaard. Maar ook zeewaardiger schepen gingen die rampnacht van 1883 verloren, want met een stormachtige zee valt niet te spotten. Ook niet op een stevig strand.

Waarom verdronken er vroeger zoveel vissers? Oké ik denk dat de tekst hier antwoord op gaat geven. Dus wat de oorzaak is van al die verdronken vissers vroeger.

• Lees de tekst **en verken de structuur**

Stap 1: Met wat voor tekststructuur heb ik te maken?

16

Waarom verdronken er vroeger zoveel vissers?

Op 7 maart 1883 spoelde er wrakhout aan op Friese kust. Het waren de resten van een vissersvloot die twee dagen eerder het plaatsje Moddergat had verlaten. In de nacht was er een sterke storm opgestoken. Zeventien schepen vergingen, liefst 83 vissers kwamen om. Ook Urk en het Groningse Zoutkamp verloren die nacht vissers. Zulke rampenachten voor Nederlandse vissers maken we nu niet meer

mee, destijds was verdrinking voor 'onze' vissers nog een reëel risico. Dat kwam deels door de schepen. Zo voer een deel van de vissers in 1883 op platbodems. Die waren praktisch op de vaak ondiepe Waddenzee en hadden geen havens nodig; dankzij hun platte onderkant trok je ze zo het strand op. Maar daar stond tegenover dat ze bij storm sneller in de problemen kwamen dan schepen met een kiel of zwaard. Maar ook

zeewaardiger schepen gingen die rampnacht in 1883 verloren, want met een stormachtige zee valt niet te spotten. Ook niet op een stevige boot. Door zware stormen (die we tegenwoordig veel beter zien aankomen) zijn de afgelopen eeuwen heel wat vissers verdronken. En dan waren er nog alledaagse ongelukken waarbij vissers bijvoorbeeld overboord sloegen. Velen van hen konden vroeger niet zwemmen.

- Lees de tekst en **verken de structuur**: oorzaak-gevolg
- Stel jezelf vragen: **Welke oorzaken/gevolgen zie ik?**
- Markeer de hoofdgedachten: informatie over **oorzaken/gevolgen**
- Maak een **oorzaak-gevolg**schema bij de tekst

Stap 2: Leesstrategieën passend bij de tekststructuur

17

Waarom verdronken er vroeger zoveel vissers?

Op 7 maart 1883 spoelde er wrakhout aan op Friese kust. Het waren de resten van een vissersvloot die twee dagen eerder het plaatsje Moddergat had verlaten. In de nacht was er een sterke storm opgestoken. Zeventien schepen vergingen, liefst 83 vissers kwamen om. Ook Urk en het Groningse Zoutkamp verloren die nacht vissers. Zulke rampenachten voor Nederlandse vissers maken we nu niet meer

mee, destijds was verdrinking voor 'onze' vissers nog een reëel risico. Dat kwam deels door de schepen. Zo voer een deel van de vissers in 1883 op platbodems. Die waren praktisch op de vaak ondiepe Waddenzee en hadden geen havens nodig; dankzij hun platte onderkant trok je ze zo het strand op. Maar daar stond tegenover dat ze bij storm sneller in de problemen kwamen dan schepen met een kiel of zwaard. Maar ook

zeewaardiger schepen gingen die rampnacht in 1883 verloren, want met een stormachtige zee valt niet te spotten. Ook niet op een stevige boot. Door zware stormen (die we tegenwoordig veel beter zien aankomen) zijn de afgelopen eeuwen heel wat vissers verdronken. En dan waren er nog alledaagse ongelukken waarbij vissers bijvoorbeeld overboord sloegen. Velen van hen konden vroeger niet zwemmen.

Oorzaak 1

Oorzaak 2

Oorzaak 3

Platbodems, wat zouden dat zijn? Zegt de tekst waardoor ze voor verdrinking zorgen?

18

Waarom verdronken er vroeger zoveel vissers?

Op 7 maart 1883 spoelde er wrakhout aan op Friese kust. Het waren de resten van een vissersvloot die twee dagen eerder het plaatsje Moddergat had verlaten. In de nacht was er een sterke storm opgestoken. Zeventien schepen vergingen, liefst 83 vissers kwamen om. Ook Urk en het Groningse Zoutkamp verloren die nacht vissers. Zulke rampenachten voor Nederlandse vissers maken we nu niet meer

mee, destijds was verdrinking voor 'onze' vissers nog een reëel risico. Dat kwam deels door de schepen. Zo voer een deel van de vissers in 1883 op platbodems. Die waren praktisch op de vaak ondiepe Waddenzee en hadden geen havens nodig; dankzij hun platte onderkant trok je ze zo het strand op. Maar daar stond tegenover dat ze bij storm sneller in de problemen kwamen dan schepen met een kiel of zwaard. Maar ook

zeewaardiger schepen gingen die rampnacht in 1883 verloren, want met een stormachtige zee valt niet te spotten. Ook niet op een stevige boot. Door zware stormen (die we tegenwoordig veel beter zien aankomen) zijn de afgelopen eeuwen heel wat vissers verdronken. En dan waren er nog alledaagse ongelukken waarbij vissers bijvoorbeeld overboord sloegen. Velen van hen konden vroeger niet zwemmen.

Oorzaak 2

Oorzaak 3

Tip: als opstapje naar een geschreven samenvatting of schrijfproduct

Oorzaak/reden 1

Vissers voeren op platbodems. Die slaan sneller om

Oorzaak/reden 2

Zware stormen zagen ze niet aankomen.

Oorzaak/reden 3

Veel vissers konden niet zwemmen.

Gevolg

Vroeger verdronken er veel vissers.

19

20

Kwaliteitsvolle instructie

(maak leesstrategieën bruikbaar en concreet!)

Leesstrategie	Doelstelling	Doelgroep	Doelgroep	Doelgroep
LEESSTRATEGIE	Lezen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Lezen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Lezen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Lezen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.
WISSELLEN	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.
WISSELLEN	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.	Wisselen is een manier om informatie te verzamelen en te verwerken. Het is een manier om kennis te vergroten en om problemen op te lossen.

Zie hand-out

21

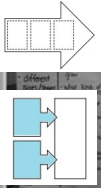
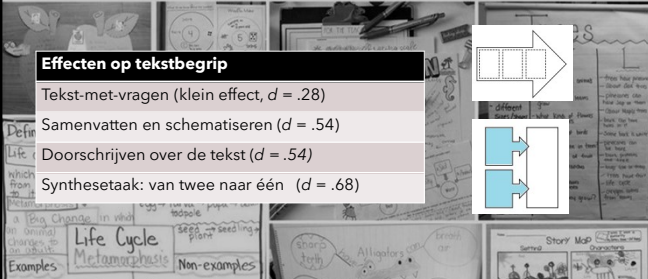
Betekenisvolle leestaken

(minder tekst-met-vragen-didactiek)

Effecten op tekstbegrip

- Tekst-met-vragen (klein effect, $d = .28$)
- Samenvatten en schematiseren ($d = .54$)
- Doorschrijven over de tekst ($d = .54$)
- Synthesetaak: van twee naar één ($d = .68$)

22

OPDRACHT Diep tekstbegrip

Gebruik de structuurmatrix.

Wat voor opdrachten of instructie zou je bij deze tekst geven?

23

Kwaliteitsvolle teksten & kennisrijke thema's

Teksten met samenhang

Zie ook www.leesonderwijs.com

Kennisrijke thema's

- Nieuwsbegrip databankfunctie
- Rijke Teksten (www.rijketeksten.org)
- De Bibliotheek op School

24

25

26